

teer mij, zoo het noodig is, wat gij kunt besteden. Het ontbreekt mij, ook in Uw fabrikaat, niet aan allerlei gunstige offerten, waarvan ik nog geen gebruik gemaakt heb. . .”

(28 Febr. 1831) „Met de eerstvolgende schipper zend ik U het kistje suprabest cromaatgroen, waarbij ik een exemplaar van den nieuwen druk mijner Gedichten voeg. Ook zal ik daarbij doen monsters best cromaatgeel. — Deze artikels, zoowel als de vernissen, kunt gij zeker van niemand deugdzamer en voordeeliger trekken dan van mij”.

„. . . Daar wij vertrouwelijk aan het praten zijn, wil ik U bij deze gelegenheid herinneren, dat ik mij wel eens bij U beklagd heb over den koopmansrol dien ik in de wereld speel, en dat het mij wel eens gewogen heeft, dat ik op deze of gene artikelen een te groote brutto winst had. Maar vriend! wat wordt dat geweldig gereduceerd als men er de tarra aftrekt! Verleden jaar heb ik op mijne zaak niet minder dan *f* 9000 kosten gehad, zonder interest van het rouleerend kapitaal te rekenen. En als ik daar nu *f* 9000 bijvoeg, die ik voor mijn huishouding noodig heb, zonder huishuur te noteeren, dan schiet er warelijk van 20 à 22 duizend, die ik brutto heb kunnen verdienen, niet veel over, en ondertusschen is 20 à 22 duizend winst op een binnenlandsche verwboutiek een groote som! . . .”

Toch verdient hij blijkbaar nog meer, want na het „bitter boos” jaar 1831 (cf. blz. 118) schrijft hij o.a.: „Ik heb mijn huiselijke kosten op geen *f* 3000 na uit de overwinst mijner affaire kunnen bestrijden. Uit de overwinst zeg ik, want er is een verschrikkelijk onderscheid tusschen mijn *brutto en netto winsten*. Of ik voor een ton verkoop, of voor *f* 25000, de kosten op zulk een omslagtige zaak blijven ongeveer dezelfde en loopen tot ver over de *f* 6000. Op mijn gewoon debiet kan dat worden overgeslagen, maar als ik, gelijk verleden jaar, het maar tot *f* 30.000 breng, dan is het overschot luttel” (5 Maart 1832).

Wij nemen nu even afscheid van Tollens als dichter en verfhandelaar.

Een zeer ernstige gebeurtenis had plaats gegrepen; Tollens had afscheid genomen van het roomsche geloof en het